

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se tiskne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Društveno poročilo.

Pri obnem zboru kat. tiskovnega društva dne 27. aprila t. l. bili so v odbor voljeni čč. gg. Lovro Herg, Franc Ogradi, profesor Majciger, Jože Flek, dr. Križanič, dr. Mlakar, Juri Žmave, dr. Suhač, dr. Feuš in dr. Napotnik; za namestnike pa čč. gg. Franc Kosar, Ignac Orožen, in Martin Stranjsak. V odborovi seji dne 3. maja t. l. konstituiral se je novi odbor tako: predsednik dr. Križanič, podpredsednik Franc Ogradi, denarničar dr. Suhač in tajnik dr. Napotnik.

Važni trije govori iz državnega zbora.

Po celem sveti velja: človek ne sme več potrošiti, nego pridobiva; kdor vedno dolgove dela in z rame na ramo prelaga, ta je zapravljivec, ne ume gospodariti in pride na nič. Tega bi se morali tudi državniki, zlasti finančni ministri in večine državnih poslancev držati; vsaj pokriti bi morali letni dohodki letne potroške, če se uže nič prihraniti ne da. Žali Bog, tega niso pomnili naši prejšnji državniki še menje pa liberalni poslanci. Prvi se lahko izgovarjajo na razne vojske, v kate je Avstrija se bila zaplela. Slednji pa nimajo nobenega izgovora. Brezobzirno so potroške povsod napeli in 500 milijonov novega dolga zapustili. L. 1869 so sicer skušali ravnotežje med dohodki in potroški dognati, toda kako? Napravili so zakrito krido s tako imenovanim spremenjevanjem državnih dolžnih pisem, pri katerih so mnogo dolžnih obrestij odškrenoli, vrhu tega so za 18 milijonov državnih posestev prodali. To je bila sila, a vendar zastoj. Liberalni zapravljivci so do l. 1878 zmiraj naprej in više gnali državne potreboče in stroške, množili število uradnikov, pozviševali plače, pometali z denarji za železnice itd. ter primanjkljeje zalagali z novimi dolgovi. Naposled jih je ljudstvo samo pri volitvah zvečnoma zvrгло in tako so prišli narodni slovenski, poljski in česki poslanci sporazumljeni z nemškimi konservativci do večine. Ti imajo sedaj malo veselo pa za obstanek in prospanje mile nam Av-

strije neizrečeno važno nalogo, da od liberalcev tako strašno zavoženi voz iz blata potegnejo. Toda naenkrat to ni mogoče. Odkapajo ga uže 2 leti pa odkopali še ga niso, vendar upanja imajo, da se jim posreči. Pot, po katerej ga upajo izvleči kazali so te dni trije odlični poslanci v državnem zboru. Prvi je naš slovenski poslanec g. baron Goedel, drugi poljski poslanec Hausner in tretji nemški konservativec knez Alojz Liechtenstein. Naš poslanec je pri tej priliki državnemu zboru najavljval želje in potrebe svojih kmetjskih volilcev v gospodarstvenem in narodnem oziru in zatoraj začnemo z njegovim govorom.

Jedro vsemu govoru g. barona Goedelnina bilo je to: ravnotežje v državnem računu moramo dosegnoti, dolgov ne smemo več delati; v ta namen moramo prvič davkovske postavke tako prenaraditi, da si pridobimo več dohodkov, vendar tako, da se davkoplačilcem nobena krivica, nobena sila ne bo godila, denar je treba ondi iskati, kder ga res kaj je, drugi pa moramo začeti resnobno in hitro štediti, varčno gospodariti, potroške odpravljati, kder je to gotovo mogoče, in tretjič smo dolžni državljanom nepotrebna bremena olajšavati, jih v gospodarskih in duševnih zadevah podpirati, da zopet do sape, do premožnosti pridejo.

Potem je slavni poslanec začel razlagati in kazati, kde bi se dalo res kaj prihraniti. Rekel je: „naša sedanja uprava (način kako so razne gosposke, uradi razpostavljeni) je preveč zamotana, deloma nepotrebna, vseskozi predraga. Povsod gospodje preveč pišejo in uradi drug drugemu dopisujejo višjim uradom, pri vsakej malenkosti tijan do ministerstev povprašujejo in poročil na cente vsako leto dopošiljajo. To je vse odveč. Deželna finančna ravnateljstva se zelo lahko razpustijo. Nihče jih ne bo nikder pogrešal. Sploh pa četvero zaporednih in vedno višjih finančnih uradov (inštanc) ni potrebno. Italijani, ko so naše

dežele v Lombardiji in Veneciji dobili, odpravili so ove urade hipoma in pridržali samo najpotrebnejše. Jednako zamotano je uradovanje pri sodnijah in pisarijam in prizivom ali rekurzom ni konca ne kraja. Res dobro je, če zamore človek se vedno dalje pritožiti, ako misli, da se mu krivica godi. Vendar toliko uradov in toliko gospode samo za to vzdrževati, da se pravdarji imajo kam iti pritoževati in konec pravdam zavračevati, to nimamo dosta denarjev. Preubogi smo uže. Da se tukaj prebivalstvu pomaga, naj se namesto večnih pisarij, pismenih tožeb in protokolov uvede ustno razpravljanje pred sodnikom. To bo stalo menje časa in menje denarjev. Z veseljem pozdravljam tedaj novi postavni črtež o civilnem pravedanju, kateri je minister pravosodja dnes predložil. Nađejam se, da bode nujnim potrebam državljanom ustrežal.

Jaz zastopam volilce iz kmetskih skupin in toraj sem dolžen povedati in razložiti želje in potrebe kmetskih ljudi. Ti zahtevajo marsikaj, ako se jim hočejo bremena polajšati. Pred vsem je neobhodno treba, da se domovinske postave preuredijo in slavna vlada naj tukaj sama začne. Sedanje domovinske postave so silno hude za kmetske ljudi. Cele rodbine beračev in oslabljencev jim po „šubu“ priganjajo pa tudi brez števila računov dpošiljajo od raznih bolnišnic in najdenišnic, ker je oča ali ded nekđaj v onej srenji prebival. Dalje potrebujemo novo, boljše, jasno postavo o pristojbinah (desetkih). Mnogi sedaj plačujejo ogromno prevelikih pristojbin, ker se pritoževati ne vedó ali nečejo; skušnje učijo, da se za pisarije in štampelj več denarjev potroši, kakor vsa pristojbina znaša. Sedanji davkovski eksekutorji so tako na slabem glasu, da vse želi, naj se odpravijo. Tudi ni prav jasno, ali niso tudi predragi. Iz Konjice sem mi piše, kako so ondi na vozičku eksekutorji vso ropotijo, katero so nekež ubogej rodbini v Spitaliču zarubili, pripeljali v nedeljo k cerkvi v Konjice in po službi božji za slepo ceno prodali ter niso toliko spečali, da bi bili sami sebe plačali. To so res žalostne razmere. Kmet si pomagati sam ne more. Pritoževati se malokedaj zna in tudi ne upa, ker se zamere pri uradih boji. Če pa posestniku pobištvo, orodje in živino eksekutorji poberejo, kaj hoče potem začeti? No, in drugega pregibnega premoženja nima. Kar še ima, to je zemljišče, se vé dokler mu še tega ne prodajo. Ali bi toraj ne kazalo, da bi takšni posestniki, kateri v denarjih davka plačati ne morejo, v pridelkih dačo odrajtavali? Saj vemo, da država za vojake potrebuje zrnja, slame, sena itd. Dobiček je na dve strani. Država se znebi lagodnih liferantov, a kmetu je tudi iz zadrege pomagano. Jaz ne trdim, da bi to moralo tako biti. Vendar pokazati sem hotel, da je to vsakako boljše, kakor pa posestnika s hiše in posestva iztirati in celo rodbino uničiti.

(Konec prib.)

Gospodarske stvari.

Osat je treba pokončavati.

Z osatom je, kakor s vsakim drugim plevelom, da ga je včasih manj, včasih več sem ter tje po polji. Proti osatu (*Carduus arvensis*) pomaga primerna spreminjava posejatve in pa nož in motika. Vendar se pa prvi pomoček, primerna spreminjava posejatve, ne da vsakokrat z namenom pokončanja osata rabiti. Mrzli dnevi spomladni zelo pospešujejo zarejo in pomnoženje osata, če ravno se more trditi, da potrebuje osat za krepko rast mnogo toplote. Mrzlo spomladno vreme pa napravi, da se osat v zemlji prav močno razrašča, ker se njegova rast na zvonaj zadržuje. Tako se ta plevel v zemlji ukrepi. Če se iz zemlje izbode, brž ko se spomladi razraščati začne, je težko vse korenine do zadnje doseči. Vsakokrat jih ostane še nekaj v zemlji, in kmalu se prikaže zopet nova rastlina, nov osat, na površji zemlje. Močne korenine osatove vdirajo kakor pravijo včasih po 1 ³/₄ metra globoko v zemljo. Skoraj neverjetno! Vrh trga ima še močno poganjavno moč, kajti če se tudi ¹/₃ metra globoko pod zemljo poreže, še vedno na novo poganjati začne. Vendar pa osat nima tako žilavega življenja kakor se navadno misli. Ako se večkrat zaporedoma izbode ali poreže ali pa s plugom podorje, tako s časom nima več toliko moči, da bi se zopet korenina oživila in začela rasti. Dobro gleštano detelišče osat tudi ugonobi, celo tudi takrat, če je bil poprejšnji sadež poln osata. Ta plevel sicer požene, se pa ne more prav razrasti in razviti, ker ne more do prave svetlobe, požene in naredi sicer liste, pa le prav redko steblo in cvet. Večkrat, ko se detelja pokosi, bolj osat slabi in slednjič pogine. Ravno tako je na lucernskih deteljiščih. Kar se tako rečenega „izbadanja osata“ tiče, treba je, da se tako pozno, ko le mogoče začne izbadati da se rastlina še dosti okrepi in da se vsa izbosti more. Najboljši pripomočki zoper osat pa so:

1. Nasad okopavnih sadežev: krompirja, turšice, ktere se med vrstami marljivo z motiko okopujejo in plejejo.

2. Skrbna opaznost na njivalih, na kterih se je krompir sadil, da se osat že koj v početku zatara.

3. Prava in primerna posejatev detelje, da gotovo raste in ne izostane, ampak se gosto zaraste in obraste.

4. Njive, ki so za ozimino namenjene, se morajo pred posejativjo pustiti, da se ozelenijo.

5. Rano preoranje in povlačenje zimskih strnišč, ktera so za jaro žito namenjena. Taka strnišča se brž, ko so se ozelenila, plitvo podorjejo, pred zimo pa globoko izorjejo. O vgodnem vremenu tako opetno preoranje mnogo in izdatno pripomore, da se plevel in z njim vred tudi osat zatara. Pa ravno pri posejanji jare setve se tu najrajše in